

"האיש המסוכן ביותר במדינה"

(המשך מעמוד 7)

קיבלנו ממנו אינפורמציה.

אדרת: במשך כמה זמן?

האיש הקטן: במשך שנתיים. התשלום האחרון היה בסביבות ינואר 1956. גמרנו אתו, כי נוכחנו שהוא תחת השפעת הנאשם במחתרת.

מסתבר, איפוא, שהיו כל ההוכחות כדי להעמיד את אקשטיין למשפט ולחייבו בדין. הדבר לא נעשה, וכיום מואשם אקשטיין בכך שרצה כמו ידיו, את ד"ר ישראל רודולף קסטנר.

אין ספק שאקשטיין היה מודיע של הש. ב., וכי הש. ב. השתמש בו. רק כך אפשר להסביר את אי-העמדתו לדין.

הטענה כי "לא האמנו לו" וכי עליכן נותק המגע, מגוחכת למדי. אחת מן השתיים: או שהאמינו לאקשטיין, ועל כן לא הועמד לדין, או שלא האמינו לאקשטיין, ואז היו מוכרחים להביאו לדין.

הדרך השלישית, בה נקט בכיכול הש. ב., היא חסרת תקדים בהיסטוריה של שירותי הבטחון בעולם. מתקבל הרושם שהענישו את אקשטיין בכך שלא נתנו לו עוד למסור ידיעות לש. ב., שהיו "ברוגז" אתו. אם זה קרה כך באמת (וכמעט אי-אפשר להאמין בכך) הרי שיש להטיל ספק חמור בכך אם בטחון המדינה נמצא בידים בטוחות.

★ ★ ★

איש לא נעצר

אדרת: מה היה תפקידו של זרניצקי?

האיש הקטן: זרניצקי היה איש בטחון כנה. זרניצקי היה חייב לדווח על כולם. גם על אקשטיין. הוא לא ידע מאתנו כי זאב אקשטיין היה בקשר עם הש. ב. מעולם לא נאמר לו שום דבר על כך מצדנו.

אדרת: מתי אתם עוקבים אחרי הנאשם?

האיש הקטן: הנאשם הוא אחד האנשים המסוכנים ביותר במדינה. אנחנו מפקחים עליו מרגע צאתו מבית-הסוהר, באמצע שנת 1955.

אדרת: מי הם שאר אנשי המחתרת?

האיש הקטן: לא רצוי לנגות יותר מדי. כל אלה שזרניצקי הזכיר את שמותיהם הם חברי המחתרת. מלבד מנקס, אף אחד מהם לא נעצר. איתן גבריאל שוחרר בערבות.

אדרת: גאולה כהן?

האיש הקטן: לגאולה כהן אין תפקיד כל-כך חשוב.

אדרת: רומק נעצר?

האיש הקטן: טרם.

אדרת: ד"ר שייב?

האיש הקטן: טרם. ידועים לנו הרבה מנהיגים אידיאליסטיים. לצדו הם לא נעצרו עדיין. טרם הושלמו ההוכחות נגדם.

זהו פרוצדורה מוזרה מאד — להודיע לאנשים בפומבי ש מתנהלת נגדם חקירה. הדבר נוגד את מיטב האתיקה המשפטית והמשטרתית. אם הם אשמים, יש להעמידם לדין. אם אין הוכחות כדי להעמידם לדין, אסור לאישיות ממשלתית רשמית למסור הודעה כזו, העלולה להרוס את חייהם, הן הפרטיים והן הכלכליים.

אדרת: הנכון הדבר שזרניצקי היה איש הש. ב. היחיד

בתוך המחתרת?

האיש הקטן: לא אוכל לענות לך עלי-כך, מטעמי בטחון.

אדרת: מתי נפגש זרניצקי לאחרונה עם חירותי?

האיש הקטן: איננו זוכר. יתכן שבסוף אפריל 1956.

(שולח את נוביק להביא את התיק מארכיון הש. ב.).

אדרת: מדוע לא העמדתם את חירותי לדין ב-1956?

האיש הקטן: היתה לנו מדיניות כללית במלחמה עם המחתרת. שקלנו, התייעצנו עם יועצים. מלבד זרניצקי לא היה לנו כלום נגד הנאשם.

אדרת: ועכשיו?

האיש הקטן: לאחר שנרצח אדם, העמדנו את חירותי לדין. הכרוז הוא רק אחת מפעולות המחתרת. ב-1956 לא היו לנו הוכחות. עכשיו חירותי עומד לדין בענין מחתרת. גם בקשר לכרוז השגנו עוד הוכחות: אריה ריגובסקי הודה וסיפר הכל, לאחר שנרצח אדם.

אדרת: על ריגובסקי ידעתם גם ב-1956.

האיש הקטן: ידענו, אבל לא ניצלנו אותו, עד רצח קסטנר.

אדרת: מדוע לא עצרתם את ריגובסקי אז, אחרי הכרוז?

האיש הקטן: היו לנו שיקולים. ב-1957 הוא נעצר כשותף במחתרת, ואז סיפר גם על הכרוז.

המעניין הוא, מה היו השיקולים? מסתבר שהיו כל ההוכחות כדי להעמיד לדין את "האיש המסוכן ביותר במדינה". אם באמת היה מסוגל לרצוח בכל רגע את מנהיגי המדינה ואורחיה, כפי שטוען האיש הקטן, הרי עצם אי-העמדתו לדין (באותן ההאשמות ובעזרת אותן ההוכחות כמו במשפט הנוכחי), היא כמעט שותפות לפשעים שעמדו להתבצע.

★ ★ ★

"מחתרת חירותי-מנקס"

אדרת: מתי נעצר חירותי?

האיש הקטן: אחרי רצח קסטנר. לאחר שניסינו לתפוס את המבצעים, נעצרו שבעה אנשים. קשרנו את הרצח עם המחתרת, וניסינו לתפוס את ראשי המחתרת. קודם היתה המחתרת בעינינו רק הנחה. האישור בא רק אחרי הודאותיהם של אקשטיין וסמר. אז נודע לנו הרצח בוצע על ידי המחתרת "חירותי-מנקס". זוהי מחתרת לח"י חדשה. חירותי נעצר רק ב-3.10.56. היו לנו שיקולים שזה לא בוער לעצור אותו. אלה הם שיקולים שלנו, מה חוקדם ומה מאוחר.

אדרת: מדוע חירותי לא הואשם בהתנקשות בד"ר קסטנר?

האיש הקטן: יתכן שבמשך הזמן נשנה את דעתנו. יש סיכויים לכך. יש לי ידיעות סבירות שיש לו קשר. אני בודק אותן עכשיו. הן נתגלו לאחר הכנת האישום הזה.

מתקבל הרושם שיש באן איום על חירותי, ולחץ נוסף, יותר מאשר הודעה על חקירה. קשה מאד להניח שאחרי חצי שנה של חקירה מאומצת עוד התגלו עדים חדשים. השאלה היא, רק אם המחתרת נקראת "מחתרת חירותי-מנקס", מדוע לא צורף חירותי כנאשם ראשון למשפט רצח-קסטנר, כמו מנקס, תחת להעמידו למשפט נפרד?

אדרת: פרט לחירותי ולשלושת הנאשמים ברצח קסטנר, מה עלה בגורלם של כל שאר הנעצרים כחשודים בהשתייכות למחתרת?

האיש הקטן: היתר שוחררו.

אדרת: מה עם ראשי המחתרת?

האיש הקטן: היה אחד. איתן גבריאל, ששוחרר. יכול מאד להיות שהוא יעמוד לדין. אשר לשאר, יש לנו ידיעות על האחרים. לא היו לנו הוכחות נגדם. זה שייך לשיקולים שלנו, מתי לעצור אותם.

אדרת: במשפט זה, קיימת סכנה של השפעה על עדים?

האיש הקטן: כן, איתן גבריאל יכול להיות מושפע. הוא עלול להיות עד. הוא יחליט לפי מה שיהיה עם חירותי. אם חירותי יהיה במעצר, יתכן שיבוא להעיד. אם ישוחרר, לא יעיד. ישנם עוד עדים פוטנציאליים. הבירורים והדיונים בקשר לשאר העדים עדיין נמשכים. יש לזה ערך מסוים, שחירותי יושב במעצר בינתיים. לא אוכל לענות מטעמי בטחון אם המדובר הוא בעד אחד או ברבים.

במלים פשוטות, כהנת מעצרו של חירותי היא להשפיע על עדים אחרים. כשיראו מה אפשר לעשות לחירותי, מבלי להביא נגדו בינתיים שום הוכחות רציניות, ייתכן שיבהלו, ויעידו כל מה שהש. ב. רוצה שיעידו.

זהו בדיוק מה שהמתקוק רצה שלא יהיה. הוא מאפשר להחזיק במעצר את ההשוד עד להשלמת החקירה נגדו והגשת גיליון האישום, אולם לא עד להשלמת החקירה נגד חשודים אחרים. אם עד היום הזה אין בנמצא עדויות נגד חירותי, ויש צורך להחזיקו במעצר נוסף, אחרי חמשת חוששים ומעלה, כדי להשיג נגדו עדויות נוספות — מה היתה ההצדקה להגשת המשפט בכלל?

אדרת: מלבד השיקול של השפעה על העדים, מהו הנימוק להתנגדותכם לשיחרורו בערבות? מהו השיקול המכריע בענין זה?

האיש הקטן: השיקול העיקרי הנו המדיניות שלנו לגבי ההערכה, כיצד אפשר לעקור את הופעת המחתרת במדינתנו. כשאני אומר המדיניות שלנו, אני מתכוון למדיניות של הממשלה. שרות הבטחון זה גם כן הממשלה. במידה שאני מיצג, אני מציג את הסדר שלי.

השיקול העיקרי והמכריע הוא אם יהיה טירור במדינה או לא יהיה טירור. זה מכתיב לנו את כל הפעילות שלנו בענין זה. זהו השיקול היחיד מלבד השיקול של השפעה אפשרית על עדים.

★ ★ ★

אקשטיין טיפן

אדרת: חירותי היה כל הזמן תחת פיקוח הש. ב.?

האיש הקטן: חירותי היה רוב הזמן תחת פיקוח הש. ב. משום שהוא היה לדעתנו

נאשם משפט צריפין

חרותי בתור נאשם מספר אחד במשפט שעורר ויכוחים חריפים בכל שכבות הציבור. הוא סירב לשתף פעולה במשפט זה. בתמונה נראה חרותי עוזב את אולם בית המשפט אחרי שהשופט ציונה להוציאו. בתמונה, לפני חרותי: הנאשמת יפה דרומי.

אחד המנהיגים של המחתרת. הפיקוח עליו התחיל מאז שהתקשר שוב עם המחתרת, עשרה ימים לאחר צאתו מבית-הסוהר. עד שנעצר, עקבנו אחריו בעירונית, פרט לתקופת מבצע סיני. (אז) לא היה עליו פיקוח.

אדרת: מתי נפגש אתו זרניצקי לאחרונה?

האיש הקטן: בסוף מרס 1956 העביר חירותי את זרניצקי למנקס. הפגישה האחרונה בין חירותי לזרניצקי התקיימה ב-17.4.56.

ברגע זה ישנו הרושם כי זרניצקי הוא העד היחיד שישינו בידי התביעה. לא לחינוס הובא אף עד ראשון. התובעת היתה בודאי מעריפה עד משכנע יותר. לפתיחת הוכחותיה, אולם אם העד הזה ראה את הנאשם בפעם האחרונה בתפקידו כאיש ש. ב. לפני למעלה משנה, על מה בנוי כל בנין ההוכחות של התביעה?

אדרת: מלבד זרניצקי, היש לך עדות כלשהי מטעם איש הש. ב. על מנע בינו לבין חירותי בתקופה שבין 17.4.56 לבין מעצרו של חירותי?

האיש הקטן: תסביר לי מה זה איש ש. ב., ואז אדע לענות לך. ישנם סוגים שונים של אנשי ש. ב. זרניצקי הוא שליח הש. ב. אל המחתרת. הוא אינו עובד בש. ב. בתפקידים אחרים במנגנון. אקשטיין היה מודיע ולא שליח. הוא היה איש מחתרת שהציע את שירותו לש. ב.

אדרת: הם קבלו משכורת?

האיש הקטן: זרניצקי לא קיבל משכורת קבועה, פרט להוצאות. גם אקשטיין קיבל הוצאות. בפעם האחרונה הוא קיבל בינואר 1956. זה היה במסגרת ההחלטה לנתק אתו את הקשר סופית.

אדרת: יותר לא היה קשר עם אקשטיין?

האיש הקטן: עד שאקשטיין מילפן בקשר לכרוז. לא היה עוד קשר בינו לבין הש. ב. ב-16.5.56 מילפן וספר שהוא קיבל את הכרוז מחירותי, ומסר אותו להדפסה, וכי חירותי הוא שקיבל ממנו את הכרוז להדבקה ולהפצה.

אדרת: אקשטיין היה אז חבר המחתרת?

האיש הקטן: בודאי.